

Bilaga till avsiktsförklaring

En trygg, säker och störningsfri region

- modell för regional samverkan

Samverkan i en växande region

En snabb expansion under senare år har gjort Stockholm till en av Europas mest attraktiva och framgångsrika regioner. Men samtidigt ökar samhällets sårbarhet. År 2011 startades ett arbete med syfte att samordna regionens resurser för att mer effektivt förebygga och minimera störningar, olyckor och kriser.

Stockholmsregionen står för en tredjedel av Sveriges ekonomiska tillväxt. I länets 26 kommuner bor idag drygt två miljoner människor, en femtedel av landets befolkning. Regionens attraktivitet bidrar till fortsatt hög inflyttning. Fler personer än någonsin rör sig på länets vägar, järnvägar och i farvatten. Människors beroende av el, vatten, värme och elektroniska kommunikationer är mycket stort. Små störningar i infrastrukturen och andra samhällstjänster kan snabbt få stora konsekvenser och drabba en mängd människor.

Stora utmaningar ställer krav på samverkan

Det här innebär stora utmaningar för regionen och ställer krav på en effektiv, regional samverkan, både till vardags och i krissituationer. De samhällsaktörer, som ansvarar för att skapa trygghet och säkerhet i regionen, har dessutom många gånger olika organisationsstrukturer och arbetsspråk, vilket ökar behovet av en dialog dem emellan. En rad aktörer har sedan år 2011 arbetat med att upprätta rutiner, arbetsprocesser och kontaktvägar för att stärka samverkan. Detta har skett i flera olika projekt inom ramen för *Program för samverkan – Stockholmsregionen* och har mynnat ut i modellen *En trygg, säker och störningsfri region – modell för regional samverkan*. Modellen testas, förankras och införs löpande under 2014 och tas i full drift 2015, för att därefter löpande ses över och utvecklas.

Målsättning

Modellen *En trygg, säker och störningsfri region* ska stärka samhällets förmåga att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner i den starkt expansiva Stockholmsregionen. Det sker genom att samordna regionens resurser mer effektivt, för att på så sätt förebygga och minimera oönskade effekter av kända eller plötsliga händelser, olyckor och kriser. Målet är att skapa trygghet, säkerhet och framkomlighet för regionens medborgare, både till vardags och i krissituationer.

Syfte

Syftet med avsiktsförklaringen är att med ett gemensamt förhållningssätt etablera

- en snabb och samordnad krisberedskap och informationshantering
- en effektiv användning av resurser
- ett proaktivt förhållningssätt hos de olika aktörerna

En modell för samverkan i vardag och kris

Samverkansmodellen är utformad för att möta Stockholmsregionens specifika behov och förutsättningar. Men den ger även en grund för samverkansstrukturer i såväl enskilda kommuner och organisationer som i andra regioner.

Regionala rådet, med Länsstyrelsen som ordförande, har det övergripande ansvaret för att samverkan sker utifrån överenskommelsen. I rådet ingår representanter för de berörda aktörernas högsta, politiska beslutsfattare. Rådet leder den långsiktiga utvecklingen genom att fastställa fleråriga planer och program samt fatta gemensamma överenskommelser.

Några utgångspunkter:

- Ingen enskild aktör kan ensam svara upp mot alla de utmaningar som det komplexa samhället skapar och möter.
- Ett bra samarbetsklimat bygger på öppenhet och respekt för den enskilda organisationens förutsättningar, parallellt med ett tydligt fokus på samhällsnytta.
- Det behövs bra verktyg, rutiner och strukturer.

Modellen förändrar inte aktörernas ansvar för ledning och beslutsfattande inom sina egna organisationer, men hjälper dem att koordinera sitt agerande när det behövs. Den kan även bidra till att stärka den lokala samverkan och skapa tydligare kontaktvägar till andra regioner och med aktörer på nationell nivå.

Vinster med samverkan

Tidigare sköttes många regionala frågor via informella nätverk eller lösa arbetsgrupper. Det innebar dels en risk för att samma fråga hanteras i flera olika forum, dels att tröskeln för att etablera samverkan blir onödigt hög. Ett exempel är regional planering av evenemang, där flera mindre forum har arbetat parallellt med snarlika frågor.

Samverkan enligt *En trygg, säker och störningsfri region* betyder att resurserna används mer effektivt, vilket ger vinster för såväl den enskilda organisationen som hela regionen:

- Tydliga roller och en tydlig struktur för det gemensamma arbetet.
- Tydliga besluts- och kontaktvägar samt bättre förutsättningar att formulera gemensamma budskap.
- Enklare beslutsfattande i komplexa frågor som rör flera aktörer i regionen.
- Etablerade och kända rutiner för snabb hantering och uppföljning av regionala frågor.
- Samordnad kommunikation och bättre informationsdelning tack vare gemensamma rutiner, vilket underlättar ett proaktivt agerande.
- Färre samtida kontaktytor, vilket ger mer effektiva processer.

Ansvaret för att förvalta och utveckla samverkansarbetet är gemensamt, och därför är ett aktivt deltagande en grundsten i samverkansmodellen. Strukturer, processer och rutiner är gemensamma, men det är genom att mötas i vardagen som parterna kan utveckla en ömsesidig förståelse och en vilja att arbeta mot samma mål.

Ökad samhällsnytta

Vinsten för regionens medborgare är bland annat bättre samhällsberedskap inför mer omfattande händelser, till exempel statsbesök, kraftiga oväder eller olika former av social oro och hot mot samhället. Andra fördelar är förbättrad framkomlighet i trafiken samt minskad risk för olyckor. Exempelvis kan stopp i trafiken åtgärdas snabbare och mer effektivt, samtidigt som framkomliga vägar och ökad samordning gör att polis, räddningstjänst och sjukvård snabbare når fram i händelse av sjukdom och olyckor.

Forum på tre nivåer

En trygg, säker och störningsfri region täcker in allt från vardaglig, löpande samverkan till planering och agerande före, under och efter större händelser och kriser.

Modellen utgår från en struktur som bygger på tre olika samverkansnivåer, som var och en har sitt specifika fokus när det gäller den gemensamma hanteringen av regionala frågor:

- Regionalt inriktande
- Regionalt samordnande
- Verkställande

På varje nivå finns ett antal forum som arbetar utifrån två perspektiv – *ordinarie läge* respektive *aktiverat läge*.

Ordinarie läge anger det löpande samverkansarbete som pågår före och/eller efter en händelse. Här sker sannolikt det mesta arbetet, som till stor del handlar om att planera, genomföra föreslagna förbättringar samt följa upp. Arbetet bidrar även till möjligheten att bygga upp en gemensam kompetens inom ett specifikt område.

Aktiverat läge avser samverkansarbete som sker med koppling till direkt hantering av särskilda händelser.

Ansvar och arbetsfördelning

– Regionalt inriktande nivå

Sätter ramar och fastställer övergripande policy ur ett regionalt perspektiv. Arbetar långsiktigt och anger inriktningen för hur en händelse eller en fråga ska hanteras.

Ordinarie läge: Regional chefsgrupp som hanterar frågor om exempelvis generell tilldelning av resurser, ramar för ambitionsnivåer och ekonomisk uppföljning.

Aktiverat läge: Regionalt inriktande forum som tar hand om den övergripande, regionala hanteringen när något händer, prioriterar resurser och anger ramar för ambitionsnivåer i samband med specifika händelser. Kan vid behov ta in även andra aktörer.

– Regionalt samordnande nivå

Här ligger fokus mer på att aktivera gemensamma åtgärder, till exempel att samordna resurser eller koordinera arbete som rör en specifik händelse eller fråga. På veckomöten

hanteras bland annat informationsdelning och lägesbilder samt behov av samverkan och planering.

Ordinarie läge: En regional samordningsgrupp som arbetar med utveckling, implementering och uppföljning av ärenden. Exempel: uppföljning av resultat från projekt- och planeringsgrupper samt samordning av gemensamma projekt och aktiviteter.

Aktiverat läge: Regionalt samordnande forum som, när något händer, tar fram en samlad lägesbild och analyserar behovet av att samordna resurser. Arbetar inom de ramar som fastställts av inriktande forum. Forumet ska löpande pröva behovet av att ta in andra aktörer.

– Verkställande nivå

Denna nivå beskriver all form av samverkan, både vardagshändelser och faktisk krishantering på såväl lokal som regional nivå. Det är med andra ord den nivå där en mycket stor del av samverkansarbetet sker. Här behöver inte perspektivet nödvändigtvis vara regionalt, utan kan också omfatta geografiskt eller ämnesmässigt avgränsade delar. Har mer karaktären av utförare, och hanterar vanligtvis händelser som inträffar under kortare tid.

Ordinarie läge: På den här nivån finns forum som kan bestå av olika samverkansgrupper, som löpande eller under en begränsad tid arbetar med specifika frågor, projekt och aktiviteter.

Aktiverat läge: Olika forum bildas vid behov och i samband med särskilda händelser, till exempel samverkan mellan ledningscentraler och lokala samverkansgrupper.

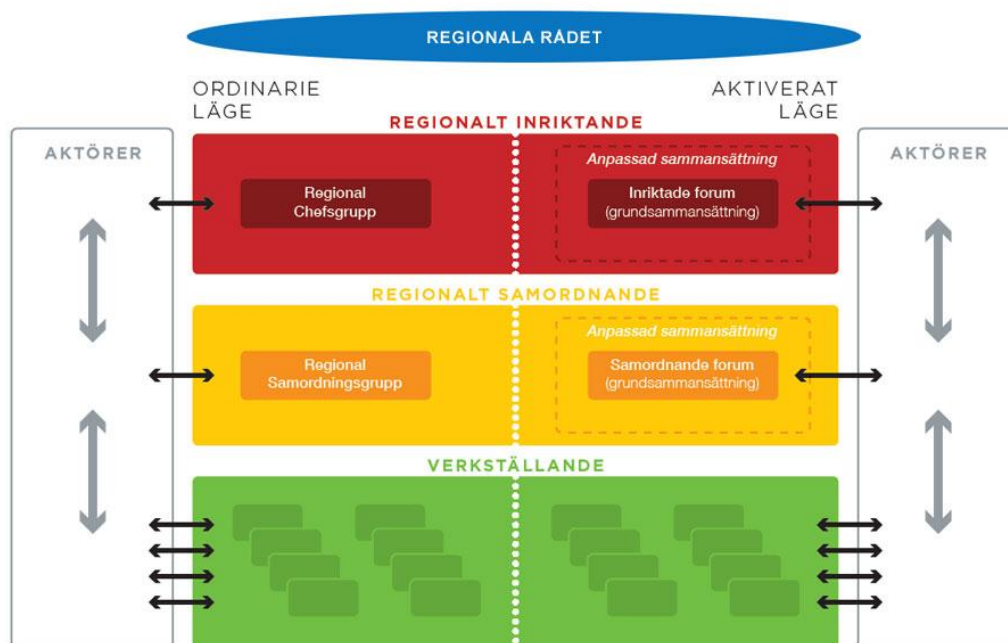

Bild: Samverkansmodellen och dess tre samverkansnivåer. Varje nivå innehåller gemensamma forum för inriktning och samordning. Respektive aktör beslutar i egen organisation.

Representation utifrån mandat

Varje organisation säkerställer att de egna representanterna har rätt mandat utifrån den aktuella samverkansnivån, så att de kan arbeta effektivt och med goda kunskaper om den egna organisationen. Det bidrar till snabb samordning och välgrundade prioriteringar och avsteg.

De faktiska besluten måste alltid tas av respektive aktör, men rätt representation i rätt forum möjliggör koordinerade beslut.

Så aktiveras olika forum

Beslut om aktivering av ett forum kan initieras antingen av aktörerna var för sig eller av ett redan verksamt forum, varpå Länsstyrelsen i Stockholm kontaktas. Länsstyrelsen sammankallar i sin tur det berörda forumet. Detta gäller även när en utomstående aktör påkallar behovet av aktivering.

Länsstyrelsen leder normalt forumets första möte och dokumenterar arbetet och all information. Under det första mötet bestämmer man också det fortsatta ordförandeskapet, vilket kan skifta beroende på aktuellt behov och händelse.

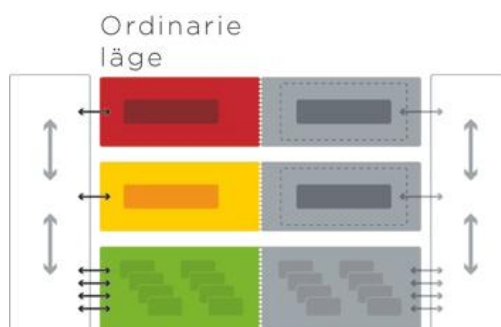
De regionalt inriktade och samordnande forumen behöver inte vara aktiverade samtidigt; det beror på situationen. Normalt sett aktiveras i första hand det samordnande forumet. Det är där den mesta informationsdelningen sker och det regionala arbetet samordnas.

När en händelse uppstår är det viktigt att snabbt sammankalla berörda aktörer för att hantera den specifika situationen. Utifrån händelsens art och utveckling kan sammansättningen i olika forum växla och fler aktörer kallas in, och man får därmed en *anpassad sammansättning*. Vilka resurser som behövs beror på den aktuella situationen. Analys om behov av anpassad sammansättning görs löpande.

Scener ur verkligheten – tre exempel på samverkan

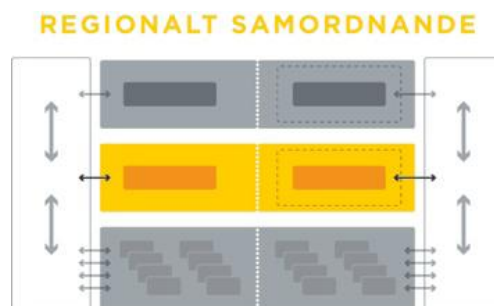
1. Löpande samverkan och samordning – ordinarie läge

Under samordningsgruppens månadsmöte lyfter en av parterna en diskussion om brister inom område X. Det framkommer att flera andra upplever samma problematik och att en av aktörerna tidigare har gjort ett arbete inom området. Forumet tar fram förutsättningar för ett gemensamt utvecklingsprojekt och föreslår den regionala chefsgruppen att besluta om ett gemensamt projekt/utredning. Projektet resulterar i några konkreta förslag till förbättringar, bland annat en ny, gemensam rutin. Förslagen värderas av samordningsgruppen, som därefter rekommenderar att de genomförs. Beslutet tas av regionala chefsgruppen (inriktande nivå) och genomförandet följs upp av samordningsgruppen.

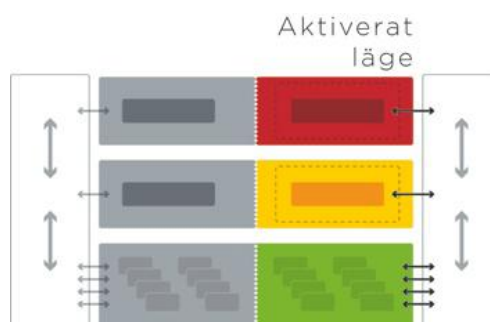
2. Planering inför demonstration – regionalt samordnande nivå

Polisen informerar på det veckovisa samverkansmötet om en kommande demonstration som har fått tillstånd. Man konstaterar att det finns risk för motdemonstrationer och fysisk konfrontation. Under diskussionen framkommer att Polisen, kollektivtrafiken, Trafikverket och ett antal kommuner kommer att vara direkt berörda av händelsen och att räddningstjänsten och sjukvården är indirekt berörda om något inträffar. De berörda aktörerna aktiverar ett planeringsforum och ger en rapport på extrainsatta samverkanskonferenser. Länsstyrelsen leder konferenserna och sammanställer den regionala lägesbilden. Under demonstrationen hålls en planerad samverkanskonferens som en del av uppföljningen av den regionala lägesbilden.

3. Koordinering av resurser och budskap i samband med oväder – aktiverat läge

SMHI sänder ut en vädervarning klass 3. Ett kraftigt snöoväder i kombination med hårda vindar väntas drabba regionen inom 24 timmar. Länsstyrelsen kallar det samordnande forumet till telefonkonferens för en första dialog och analys av informationen. Den gemensamma uppfattningen är att det sannolikt kommer att bli mycket svårt att upprätthålla ordinarie verksamhet i kommuner samt kollektivtrafik och fjärrtrafik. Flera flygplatser kan behöva stängas. Hur ska gemensamma resurser prioriteras? Mötet bedömer att det regionalt inriktande forumet behöver aktiveras för att koordinera en samlad inriktning och prioritering. Två timmar senare genomförs en telefonkonferens i det regionalt inriktande forumet. Utifrån en dialog mellan kommunrepresentanterna blir den gemensamma inriktningen att man ska hålla skolor och daghem stängda kommande dygn. Trafikaktörerna och kommunerna kommer överens om att prioritera snöröjning av spårbanden trafik samt huvudgator för stombusslinjer. Vissa busslinjer ska ställas in i förväg. Regionens bandvagnar prioriteras för att stödja akuta sjukvårdsbehov och räddningsinsatser. Budskapet till allmänheten är att informera om problemen och att rekommendera minsta möjliga privata resande samt en uppmaning att om möjligt stanna hemma. Allmänheten uppmanas också att ha ficklampor, batteriradio med mera till hands i händelse av elavbrott.

Grundläggande förutsättningar för samverkan

Regional samverkan bygger på att aktörerna ser värdet av samverkan och ansvarar för att arbeta enligt överenskomna strukturer och arbetssätt. Varje aktör bidrar aktivt med sitt engagemang, sina erfarenheter och sina kunskaper i det gemensamma arbetet.

Engagemang innebär att agera utifrån viljan att skapa ett förtroendefullt samarbetsklimat, baserat på öppenhet och respekt för varje enskild organisations förutsättningar. Det kräver dessutom flexibilitet och en vilja att delta i det löpande arbetet.

Såväl gemensamma som egna interna rutiner för informationsdelning behövs för att hålla samverkansforumen och den egna organisationen uppdaterade. Med rätt kunskap om rapporteringsvägar, strukturer, beslutsfattande och kommunikation kan den egna organisationen lyfta frågor till rätt instans.

Deltagande innebär att varje organisation sänder representanter med relevant mandat till de olika forumen och att de enskilda aktörernas åtaganden genomförs och följs upp. Ett aktivt deltagande är centralt, liksom en insikt om att gemensamma beslut kan kräva anpassning och flexibilitet från den egna organisationen.

En detaljerad beskrivning av processer, rutiner och stödverktyg kommer att finnas i en handledning som publiceras inom kort.

För mer information, kontakta programledare Ola Slettenmark.

E-post: ola.slettenmark@stockholm.se, tfn 076-122 93 54